

קונטרס

שְׁמַחַת חַג הַפֶּסַח

בו תבאר מעלת הזוֹכָה לְשִׁמּוּחַ בְּחַג הַפֶּסַח,
וּמְמַעֲלַת הָאָדָם הַזוֹכָה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ
בְּכָל יוֹם הָאֶרֶץ יְצִיאַת מִצְרַיִם.

בְּנוֹי וּמִסְדַּע עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֶךְ הַיָּמִים וְהַצָּפוֹן
בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרֵנוּ

הַגָּאֹן הַקָּדוֹשׁ, אֹרֶךְ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבִּי נֵתָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, גְּבִיָּאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶהר הַקָּדוֹשׁ

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב

עִי"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹבב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אִם אָדָם הָיָה שְׂמֵחַ כָּל
יְמֵי חַג הַפֶּסַח, הָיָה נֹצֵל מִכָּל צָרוֹתָיו, וְהָיָה
בְּאַמֶּת נִגָּאֵל כָּל הַשָּׁנָה מִהַגְלוֹת שְׁעוֹבֶרֶת עַל
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁהוּא פֶּגֶם אֲמוּנָה, כִּי
הַשְׂמֵחָה שֶׁאָדָם שְׂמֵחַ בְּפֶסַח, הִיא שׁוֹמֶרֶת
אוֹתוֹ מִכָּל רָע שֶׁבָּעוֹלָם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפ)

קונטרס

שמחת חג הפסח

א.

חג הפסח הוא חג החירות

בני ובנותי היקרים! עלינו לזכור, שהנה חג הפסח, חג החירות, נכנס ובא אלינו. כשעם ישראל היו במצרים, סבלנו גלות גדולה מאד. ומה הייתה הגלות במצרים? אומר האר"י ז"ל, שהמחין היו בגלות. מצרים — שתי תבות: מצרים, המחין נקראים ים — ים החכמה, כי עם המחין יכולים לעלות עד המדרגה הכי עליונה, ולזכות להשיג את האור אין סוף ברוך הוא וברוך שמו. ולהפך, רחמנא לישזבן, כשהמחין בקטנות, שעובר על האדם מצרים — זו הגלות הכי גדולה. ולכן כשעם ישראל היו במצרים, אזי המחין היו במצרים. בשביל זה אומרים חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה טז, סימן ד'): כל המלכיות נקראו על שם מצרים,

על שם שהיו מצרים לישראל. מה מצר ליהודי? מה נקראת צרה? אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז') על דברי חכמינו הקדושים (שבת נה.): אין יסורים בלא עון, מתי נקראים יסורים? כשיש לאדם עוונות, כי אם אין לאדם עוונות, לא שיך שיהיו לו יסורים. כי בפרוש מגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רנ): כשיש לאדם דעת ושכל, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, בצדק ובמשפט, ויודע שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, אז שום דבר בעולם לא יכול לשבר אותו, שום דבר בעולם לא יכול להפיל אותו, הוא חי בחרות, כי הוא מרגיש את הקדוש-ברוך-הוא. ובשביל זה אומרים חכמינו הקדושים (אבות ו, ב): כל העוסק בתורה — הוא בן חורין אמתי, שנאמר (שמות לב, טז): חרות על הלחות, אל תקרי חרות אלא חרות, שאין לה בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה; ברגע שאדם יודע שהקדוש-ברוך-הוא משגיח בזה העולם בהשגחה פרטי פרטית, דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון, כל אשר עובר על האדם יש בזה השגחה מאתו יתברך. הקדוש-ברוך-הוא משגיח ומנהיג. וברגע שאדם מדביק את מחשבתו אל זה, הוא זוכה לצאת לחרות; וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רנ), כי כל מיני צער ויסורים, אינם אלא רק מחמת חסרון הדעת, כי מי

שֵׁשׁ לוֹ דַּעַת, וַיּוֹדַע שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אֵין לוֹ שׁוּם צַעַר וְיִסּוּרִים, כִּי ה' נָתַן וְה' לָקַח, יְהִי שֵׁם ה' שֶׁמֶם מְבָרָךְ (אִיּוֹב א, כא); אִם אָדָם מְכַנִּים בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אָז לֹא שֵׁיף אֶצְלוֹ שׁוּם צַעַר וּמִרִירוֹת. וְאִף שֵׁשׁ לָאָדָם אִיזוֹ מַחְלָה, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, שְׁבִהְכֶרַח לוֹ לְהַרְגִישׁ אֶת הַצַּעַר וְהַמְכּוֹת: כּוֹאֵב לוֹ הָרֹאשׁ, כּוֹאֵב לוֹ הַגּוֹף, הַיָּדִים וְהַרְגָּלִים, וּבִהְכֶרַח שִׁיחוּשׁ אֶת הַכָּאֵב. עִם כָּל זֹאת, אִם אָדָם יוֹדַע שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, בְּנִקְלָלוֹ לֹא לִקְבֹּל אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו. וְלָמָּה אָדָם מַרְגִישׁ אֶת הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים? מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּגִלוֹת, כִּי הַמַּחֲזִין שָׁלוֹ בְּגִלוֹת; כִּי אֵינוֹ שֵׁם לֵב, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, נִדְּמָה לוֹ כְּאִלוֹ שֶׁפֹּה אֵיזָה טִבַּע, מְקַרָּה וּמַזָּל, וּבִשְׁבִיל זֶה סוֹבֵל אֶת כָּל הַסִּבָּל וְהַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה. לְזֹאת, כְּשֶׁאֲנַחֲנוּ זֹכִים לְהַכְנִס אֶל חַג הַפֶּסַח, אֲזַי אֲנַחֲנוּ נִכְנָסִים לְחַג הַחֲרוּת; כִּי בְּמַצְרִים עִם יִשְׂרָאֵל לֹא זָכוּ לְהַפִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא גָּלָה לָעַם יִשְׂרָאֵל (דְּבָרִים ד, כה): "אֵתָּה הָרֹאֶת לְדַעַת, כִּי הִנֵּי"ה הוּא אֱלֻקִּים אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ"; עַד מָתִי תִהְיֶה עֲבָדִים לְפָרַעֲה? ! עַד מָתִי תִהְיֶה מְשַׁעֲבָדִים אֶל גּוֹיִים מְטֻנָּפִים כְּאִלוֹ? ! כִּי כֹךָ אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (תָּנָא דְּבִי אֱלִיהוּ רַבָּה, פֶּרֶק ז'): אֵין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם, שֶׁהִיתָה שְׁטוּפָה בְּדְבָרִים מְכַעְרִים וְחֲשׂוּדָה בְּכַשְׁפִּים וּבְזֻמָּה וּבְכָל מַעֲשִׂים רָעִים, אֵלֹא

המצרים בלבד; עוד לא היתה אמה נבזית ושפלה כמו מצרים, ועם ישראל הצרכו לעבר את הגלות המרה הזו של המצרים, לראות את הזהמה שלהם, את הנאוף שלהם, את הכפירות והאפיקורסות שלהם, שזו היתה הגלות הכי גדולה — כשהמח מצמצם, ונמשך רק אחר הדעות פוזבות של הגויים. זו גלות גדולה מאד, ואין עוד גלות יותר גדולה מזו — שאדם אינו מכיר את הקדוש-ברוך-הוא. אך בו ברגע שאדם מכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ברגע שאדם מתחיל להתבונן, שכל מה שקורה אתו — דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא מהמאציל העליון, כבר הוא נגאל מכל צרותיו. אבל אי אפשר לזכות לצאת מגלות מצרים, ממצרים, מגלות המחין, אלא על-ידי שמתקרבים אל הצדיק האמת. הקדוש-ברוך-הוא מרחם על עם ישראל, ובכל דור ודור שולח לנו צדיקים חכמי התורה, שהם מורים לנו את הדרך איך נלך בה, ואת המעשה אשר נעשה. לזאת, אנו מצוים לשמע בקול דברי חכמי ישראל, בקול צדיקי הדור, הדבקים בהקדוש-ברוך-הוא. אבל זה לעמת זה עומדים נגדם רשעי הערב-רב, שנתערבו בין נשמות ישראל, בשעה שעלו ממצרים, כמו שכתוב (שמות יב, לח): "וגם ערב-רב עלה אתם"; במצרים הגלות היתה של נאוף וזמה, וכל מיני שקוץ, תעוב וזהום היה בפומבי, והיה קשה אפלו

לַחֲצוֹת אֶת הָרְחוֹב, כִּי הָיוּ צָרִיכִים לִרְאוֹת אֶת הַזָּבֵל
וְהַזֶּהֱמָה שֶׁל הַמַּצֵּרִים, וְהִיָּתָה כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת
וּשְׂאֵר מִיְּנֵי הַבָּלִים, שֶׁתְּלוּ הַכֹּל בְּטַבַּע וּמִקְרָה וּמִזֵּל, וְעַם
יִשְׂרָאֵל הִצְרִיכוּ לְהַזְדַּבֵּךְ בַּכּוֹר הַתּוֹךְ הַזֶּה. וּכְשָׁבָא מֹשֶׁה
רַבֵּנוּ, וְגָלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתָבֶרֶךְ,
שֶׁרַק יִתְחִילוּ לְהִתְכַּוֵּן וּלְרְאוֹת שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מְנַהִיג אֶת עוֹלָמוֹ, וְתִכְף-וּמָיִד עֲזָבוֹ אֶת הַכֹּל וְלֹא רָצוּ
יֹתֵר לַעֲבֹד אֶת פְּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וְהִתְחִילוּ לְהִתְכַּוֵּן
לְצֵאת מִמִּצְרַיִם; כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ גָלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת
אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתָבֶרֶךְ בְּגִלּוֹי רַב כְּזֶה, עַד שֶׁכָּל אֶחָד
הִתְחִיל לַחֲשֹׁב: עַד מָתִי אֶהְיָה מְשַׁעֲבָד לְתַאוּתִי
הָרָעוֹת?! עַד מָתִי אֶהְיָה מְלֹא מַדּוֹת וְתַאוּת רָעוֹת?!
עַד מָתִי אֶהְיָה שְׁקוּעַ בְּדַמְיוֹנוֹת וּבְכְפִירוֹת
וְאַפִּיקוֹרְסוֹת?! וּבְרָגַע שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם,
כְּתוּב: וְגַם יַעֲרֹב-רַב עָלָה אִתָּם, שֶׁהִתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל כָּל מִיְּנֵי גוֹיִים, שֶׁהִתְחַזּוּ כִּיהוּדִים, וְעָלוּ עִמָּהֶם,
וּמֵהֶם אֲנַחְנוּ סוֹכְלִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כִּי לִפְנֵי קִבְּלַת
הַתּוֹרָה, מִי עָשָׂה אֶת הַעֲגָל? אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(עֵין זֹהַר חֵלֶק ב' מ"ה): הַעֲרֹב-רַב. שֶׁהֵם הִסְתַּכְּלוּ בְּעֵין רָעָה,
שֶׁהֵנָּה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם חֵלֶק הַשְּׂכִינָה, כִּי כָּל יְהוּדִי
הוּא חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל, הֵנָּה הֵם הוֹלְכִים לַחֲזֹר וּלְהִדְבֵּק
אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-כֵּן עָשׂוּ כָּל מִיְּנֵי פְעֻלוֹת
שֶׁבַע עוֹלָם לְהַחֲזִיר וּלְהוֹרִיד אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל

הטמאה והזהמה של מצרים, עד שמשה רבנו מסר את נפשו ועלה על הר סיני, והוריד לנו את התורה הקדושה עם התרי"ג מצוות. וכך אומרים חכמינו הקדושים (מכות כד.), שהקדוש-ברוך-הוא נתן לנו רמ"ח מצוות עשה, כנגד רמ"ח איברים שיש באדם, ושס"ה לא תעשה, כנגד השס"ה גידים שיש באדם; הינו כל יהודי קשור אל התורה, כי גוף האדם כלול מרמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה, וכל מצוה ומצוה עשה שיהודי זוכה לקיים, הוא מקשר את האיבר הזה אל אלקותו יתברך, וממשיך על עצמו אור זיו וחיות הבורא. וכן יש לו שס"ה גידים כנגד שס"ה לא תעשה, ועל-ידי כל שמירה ושמירה ששומר עצמו לא לעבור על רצונו יתברך, מקשר עצמו אל הגיד ששייך ללאו הזה שנשמר ממנו. ועל-ידי-זה נעשה כלי להמשיך בו השראת השכינה — הן על עצמו והן על כל העולם כלו. אבל בשביל הבחירה והנסיון נתן הקדוש-ברוך-הוא כחות לטמאה, לזהמת הערב-רב, שירוצו אחר עם ישראל, וישבו ביניהם, ובכל פעם בפעם אלו הערב-רב מתעוררים, להוריד את נשמות ישראל שאולה, אל גלות מצרים — מצרים, שהמח יהיה מצמצם, ולא יזכרו שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל. וכתוב בזהר (חלק ג' קצד.), שיונוס ויומברוס שהיו בני בלעם, הם אשר עשו את העגל, כי הם היו זה לעמת זה כנגדו של משה

רַבֵּנוּ; כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְגַלֶּה אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּגִלּוֹי
 נוֹרָא מְאֹד, שֶׁכָּל אֶחָד יִסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד
 יִפְתַּח פִּיו וַיְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בָּרַגַע שְׁאֲדָם
 יוֹדֵעַ שְׁאִין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, אֲזִי מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.
 אֲבָל בִּלְעָם הָרָשָׁע עִם שְׁנֵי בָנָיו, הֵם אֲשֶׁר עָמְדוּ נֶגֶד
 מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וַיִּמָּה שְׁהִיָּה אֲזִי, זֶה נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר; כִּי
 כָּךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים קטז): בְּכָל דּוֹר וָדוֹר
 חֵיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם; כִּי
 כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, הוּא נִמְצָא בְּגִלוֹת גְּדוּלָּה, גִּלוֹת מִצְרַיִם,
 שֶׁהַמַּחֲיִן שֶׁלּוֹ בְּצִמְצוּם, שְׁזָה מָה שְׁאֲנוּ רוֹאִים, שְׁבָנִי-
 אָדָם סוֹבְלִים צֶעַר וּמִכְאוּבִים, יְסוּרִים וְדִמְיוֹנוֹת, אֲשֶׁר
 הֵם הוֹרְסִים אֶת הָאָדָם, כְּמוֹכָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן
 כה), שֶׁהַדְּמִיוֹן שֶׁל הָאָדָם הוֹרֵג אוֹתוֹ; וְכָל הַיֵּצֵר הָרָע שֶׁל
 הָאָדָם זֶה רַק הַדְּמִיוֹן. רַב רַבֵּן שֶׁל הַצְּרוּת שְׁבָנִי-אָדָם
 סוֹבְלִים, הֵן רַק מַחֲמַת הַדְּמִיוֹן; שְׁנֵדָמָה לִי כְּאִלּוּ הִיא
 בָּרַגְזוֹ עָלַי, נִדָּמָה לִי כְּאִלּוּ הִיא עֹשֶׂה לִי רָע, וּמִמֶּילָא
 אֲנִי מִתְחִיל לִהְיוֹת בְּכַעַס וּבְרָצִיחָה, וּבּוֹנָה בַּדְּמִיוֹן שְׁלִי
 אֵיךְ לְהִתְנַקֵּם בּוֹ, וְרוֹקֵם כָּל מִינֵי נִקְמוֹת, וּמַדְּמִיוֹן
 לַדְּמִיוֹן נִבְנָה דְּמִיוֹן אֶחָד גְּדוֹל. וְזוֹ נִקְרְאת גְּלוּת. וְרַבִּים
 וּמִתְקוּטְטִים וּמְדַבְּרִים רָע אֶחָד עַל הַשְּׁנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 הַמַּחַ מְצִטְמָצִם, שְׁזָה פְּרָעָה מְלֶךְ מִצְרַיִם. כִּי פְּרָעָה אֵלּוֹ
 שְׁתֵּי תַבּוֹת: פְּהַ-רָע, [מְלֶךְ] מִצְרַיִם שְׁתֵּי תַבּוֹת: מִצְרַיִם,
 עַל-יְדֵי הַפְּהַ-רָע שֶׁל הָאָדָם, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא בְּגִלוֹת

מִצָּרִים. הַמִּחִין שֶׁל הָאָדָם, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, מִצְמָצְמִים
 לְגַמְרִי, מִלֵּאֵי דְמִיּוֹנוֹת, שׁוֹכַח מִהֲקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בַּר
 מִיָּנֵן, וּמִזֶּה סוֹבֵל אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים. אָבֵל הַצַּדִּיק
 הָאֱמֵת שֶׁהוּא מַשֶּׁה רַבֵּנוּ, מְגִלָּה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲקִדּוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אֶתְּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצִּילֵנוּ, וְכָל אֲשֶׁר
 עוֹבֵר עַל הָאָדָם זֶה רַק מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ. וְאִם אָדָם זֹכֶה
 לְבִרְחָה רַק אֵל הֲקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי אֵינָנו מִפְּחַד
 מִשּׁוֹם דָּבָר, אֲלֹא פּוֹתַח אֶת פִּיו וּמִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וְזוֹ הִיְתָה גְּאֻלַּת מִצָּרִים. וְזֹאת אָנוּ חוֹגְגִים בְּחַג
 הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת, שֶׁנִּפְתַּח לָנוּ הַמַּחַ וְהַדַּעַת לְהַפִּיר אֶת
 הֲקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִפְתַּח לָנוּ הַפֶּה לְדַבֵּר
 אֵל הֲקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי לִפְנֵי-כֵן אָדָם הָיָה אֵלֶם,
 בְּמִצָּרִים הָיִינוּ כְּלָנוּ בְּדְמִיּוֹנוֹת וּבִפְחָדִים, פְּחָדָנוּ מִכָּל
 מִצָּרֵי שֶׁהֲצִלֵּינוּ בָּנוּ מִכּוֹת, וְהִתְבַּלְבַּלְנוּ מִכָּל מִיָּנֵי זָמָה
 וְנֶאֱנוּף וְתִמְנוּנוֹת תּוֹעֵבָה שֶׁמָּלְאוּ בְּרַחוּבוֹת, הִתְבַּלְבַּלְנוּ
 מִהֲדַעוֹת רָעוֹת וְהָאֶפִיקוֹרְסוֹת, וְאַמְרָנוּ: הֲרִי בִפְרוֹשׁ
 הָאֶפִיקוֹרְסִים וְהַכּוֹפְרִים כּוֹתְבִים כָּךְ וְכָךְ, וְזֶה מִכְרַח
 לְהִיּוֹת אֱמֵת, כִּי כָךְ כָּתוּב בְּעִתּוּנֵיהֶם וְכו'; וּבְרָגַע
 שֶׁמַּשֶּׁה רַבֵּנוּ בָּא וְגָלָה אֶת אֱמֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 הִחִילֵנוּ לִרְאוֹת, שֶׁהַכָּל דְּמִיּוֹנוֹת, וְנוֹכַחָנוּ בְּעֵלִיל, אֲשֶׁר
 אֶת מִי אָנוּ מַחְלִיפִים בְּמִי? ! עֵגֶל — עָלִיו אָנוּ אוֹמְרִים:
 "אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל? !" הֵיכָן הָרֹאשׁ שֶׁלָּנוּ? ! אֵיִה
 הַמַּחַ שֶׁלָּנוּ? ! וְזֶה קוֹרָה מֵאֵז שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,

ומאז שקבלו את התורה הקדושה; עם ישראל סובלים
 מכל הערב-רב האלו, שבכל דור יש להם שם אחר,
 אבל הצד השווה שבהם, שכלם מינים ואפיקורסים,
 כופרים בעקר, ובזים לכל הקדוש לעם ישראל. אף
 בכל דור ודור הקדוש-ברוך-הוא שולח לנו צדיקים
 קדושים, המגלים את הבורא יתברך שמו, חכמי התורה
 המלמדים תורה את עם ישראל. אבל נגדם קמים
 רשעים ארורים, ומדברים פתוח נגד הקדוש-ברוך-הוא
 ונגד כל הקדוש לעם ישראל. וזו הבחירה שמסרו
 לאדם; מצד אחד — יכול להיות במ"ט שערי טמאה,
 לדמין כל מיני דמיונות, כאלו זה רוצה להפיל אותו,
 וזה חותר תחתיו, אשר זה בא מקטנות הדעת והשכל,
 ונכנסות בו מחשבות של כפירות ואפיקורסות, ומצד
 שני — יכול לזכות להתקרב אל הצדיק האמת, בחינת
 משה, אשר יגלה לו את אמתת מציאותו יתברך בגלוי
 רב כזה, עד שיתענג בנעם זיו עזו יתברך, עד שיכנס
 בתוך התורה, וישכיל בתחמת התורה, עד שלא ירצה
 שום דבר — רק את הקדוש-ברוך-הוא. וזה הנסיון
 הכי גדול שיש לנו בדור הזה; כי עליכם לזכור, בני
 ובנותי היקרים! שחג הפסח הוא חג החרות, וזה מה
 שמחכה לנו — או שנמשך, חס ושלום, אל הערב-רב
 המתפשטים היום בכל ארצנו הקדושה, וממלאים את
 הארץ עם זמה ונאוף מהסוג הגרוע ביותר, וכפירות

וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שְׁמִדְבָּרִים נֶגֶד הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגֶד כָּל
הַקְדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּמִתְלוּצְצִים מִחֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל,
מִתְלוּצְצִים מִהַמְצוּת, וְזֶהוּ נִסְיוֹן קָשֶׁה בְּמָאֵד מְאֹד; כִּי
אָדָם חוֹשֵׁב כְּאִלוּ עֹזב אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ, וּמַסֵּר אֶת
עוֹלָמוֹ לְרָשָׁעִים אַרְוֵרִים, שְׂיִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת עִם יְהוּדֵי
שׁוּמֵר תּוֹרָה וּמַצּוּת כָּכָל הָעוֹלָה עַל רוּחָם. לֹא-כֵן אִם
אָדָם זֹכֶה וּמִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, שְׁמַגְלָה לוֹ אֶת
אֱמֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי תִכְףּ-וּמְיָד רוּאָה, שֶׁהַכֹּל
דְּמִיּוֹן אֶחָד גָּדוֹל, וּמִבִּין, אֲשֶׁר עַד מָתִי אֲנִיחֲנוּ נִהְיָה
בְּמַחֲזֵן דְּקִטְנוּת, וְנִתְפַּעֵל מִכָּל פְּרִיחָה, וּמִכָּל זֶב וּמַצָּרֵעַ,
וּמִכָּל טָמֵא לְנֶפֶשׁ, וְנִצְטָרֵךְ לְצִיְתוֹ?! אֵין לְעַם יִשְׂרָאֵל
— רַק הַתּוֹרָה! עִם יִשְׂרָאֵל הוּא עִם רַק עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה,
וּבְלַעֲדֶיהָ אֵינָנו עִם! לְזֹאת, בְּנֵי וּבָנוּתֵי הַיְּקָרִים! הִנֵּה
נִכְנָס חַג הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת, עֲלֵיכֶם לְקַבֵּל עַל עַצְמְכֶם
מַעֲבָשׁוֹ לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת שְׁבִדּוֹר, שְׁמַגְלָה
וּמִפְרָסֵם אֶת אֱמֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, לְהִתְקָרֵב אֶל חֻכְמֵי
הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר רַק אֱלֵיהֶם אָנוּ מְצִוִּים לִשְׁמַע, וּדְיָקָא
עַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לָכֶם הַמֶּחַ וְהַדַּעַת וְהַשְׁכָּל, וְתִזְכּוּ
לְרֹאוֹת וּלְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל וּלְהִתְבּוֹנֵן, שֶׁהַכֹּל אֱלֻקוֹת,
וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל.

ב.

חובב כל אדם להזכיר בכל יום יציאת מצרים

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, שבכל יום ויום אנחנו מצוים לזכור יציאת מצרים, לא פעם אחת יצאנו ממצרים, אלא בכל יום ויום יהודי צריך לצאת ממצרים שלו, מהמצרים שלו, מקטנות המחין שלו, ולבוא אל גדלות המחין. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ה'): חמץ זה חמוץ המח; בזה שאדם מהרהר אחרי הקדוש-ברוך-הוא, מהרהר אחרי דרכי המקום ברוך הוא וברוך שמו, זה נקרא חמץ; אם נכנס באדם איזה ספק ספקא נגדו יתברך — זה חמץ. להפך — כשיהודי מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, שהוא יתברך נמצא ואין בלעדיו שום נמצא, ודבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, עד כדי כך, שאומרים חכמינו הקדושים (חלין ו:): אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם-כן מכריזין עליו מלמעלה; מכה קטנה שאדם מקבל באצבעו הקטנה, לא היתה איזה מקרה או איזה טבע, שלא שם לב וקבל מכה מכסא או מארון וכדומה, אלא הכל בהשגחת המאציל העליון. כל דבר פועט שנארע עם האדם, יש בזה חשבון צדק. אם אדם היה שם לב לזה, תכף-ומיד כל חטיו היו חיים אחרים לגמרי. ודבר זה מחייב כל בר

ישראל, לגלות ולפרסם את הקדוש-ברוך-הוא, כי יהודי צריך לדעת, שבכל יום ויום עליו לזכר יציאת מצרים. מתי אנחנו במצרים? מתי אנחנו סובלים גלות? כשאין לנו אמונה, בר מינן, וזה נקרא חמץ — חמוץ המח, המח שלנו מעקם ומבלבל, מפחדים מכל פרחח שהלביש עצמו בלבושים שונים. אך לנו עם ישראל יש תורה ומצוות, ועל זה אנחנו מחיבים למסר נפשנו. אף אחד אינו יכול להעביר אותנו על הדת בשום פנים ואופן. עם ישראל מוכנים לקחת על קדוש השם, לא לחלל שבת; הקדוש-ברוך-הוא נתן לעם ישראל מתנה שבת, יום מנוחה, ומי שמחלל שבת, אומר הרמב"ם (פרק ל', מהלכות שבת, הלכה טו) — דינו כגוי; כי שבת היא האות בין עם ישראל לבין הקדוש-ברוך-הוא, "אות היא לעולם ביני וביני בני ישראל". וכן בכל מצוה ומצוה שצוה אותנו הבורא יתברך שמו: ציצית, תפלין, מזוזה, פשרות, טהרת המשפחה; עם ישראל מוכנים למסר נפשם על כך. אנחנו לא נפרד מהקדוש-ברוך-הוא! לא נפרד מהתורה בשום פנים ואופן! זה נקרא 'מצה' — שאדם אוכל מצה — מיכלא של אמונה, מיכלא דרפואה. לכן בתג הפסח, חג החרות, נאסר עלינו לאכל חמץ, ונצטוונו לאכל מצה; כי כשעם ישראל היו במצרים, לא יכלו להתמהמה, כי אם היינו נשארים שם עוד דקה, רחמנא לישזבן, מה היה נעשה

אֲתָנוּ? ! וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָמַל עָלֵינוּ, וּבִתּוֹךְ תַּקְףָּהּ הַגָּלוּת — גָּלוּת מִצְרִים, שָׁלַח לָנוּ אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְהוּא הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, עַד כְּדֵי כֶּף, שְׁלֹא הָיָה לָנוּ זְמַן לְהִתְמַהֵמֶה שָׁם רֹגַע אֶחָד, וַיֵּצְאָנוּ בְּזִרְיוֹת עֲצוּמָה, בְּשִׁבִּיל זֶה אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מִצָּה, עַל שֵׁם הַגָּס שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה אֲתָנוּ, כְּדֵי שְׁנַזְדָּרוּ לְצֵאת מִהַמִּצָּר שֶׁעָרִי טְמָאָה, וְנִכְנָס בְּשַׁעַר הַקֹּדֶשׁ, עַד שְׁנִגִּיעַ לַיּוֹם הַחֲמִשִּׁים, שְׁזָכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁזֶה שַׁעַר הַנּוֹרָא, שֶׁזוֹ אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכָּכָה, שְׁכָל יְהוּדֵי יִדַּע שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהִיג עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִיטִי פְּרִטִית, וְאֵין לוֹ לְהַשְׁבֵּר מִשּׁוֹם קִלְפָּה וְסִטְרָא אַחְרָא, מִשּׁוֹם מַעֲלִים וּמִסְתִּיר אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר הִכָּל אַחִיזַת עֵינַיִם; יְהוּדֵי צָרִיף לְהִיּוֹת חֲזָק בְּאֱמוּנָה בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד כְּדֵי מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, יְהוּדֵי צָרִיף לְגָלוּת וּלְפָרֶסֶם לְכֻלָּם, שֶׁהוּא מֵאֲמִין בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (יוֹמָא לַח:): "בְּמִקּוּמָהּ יוֹשִׁיבּוּךָ" — אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בָּמָה שְׁמוּכָן לַחֲבֵרוֹ, וְאֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בְּמַלְכוּת חֲבֵרָתָהּ אֲפֹלוּ כְּמֵלֶאכֶּל גִּימָא; מָה אָנוּ רוֹאִים? בְּנֵי-אָדָם סוֹבְלִים סָבֵל גָּדוֹל מִמֶּתְחָרִים, יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם הַפּוֹתְחִים חֲנוּת, בְּדִיוֹק מוֹל חֲנוּתוֹ, וְלוֹקְחִים לוֹ אֶת כָּל הַקּוֹנִים, וְהוּא נִשְׁבֵּר, עַד שֶׁנוֹפֵל בְּקִטְנוּת הַמִּחִין וְחוֹשֵׁב שְׂיֵשׁ פֹּה אֵיזָה טִבֵּעַ וּמִקְרָה וּמִזֵּל, וְנִכְנָס בְּדַכָּאוֹן וּבְמִרְרוּת, אוֹ שְׁאָנוּ רוֹאִים שְׁמִלְכוּת מִתְגָּרוּת בְּמַלְכוּת אַחֲרוֹת, יִשְׁנֹן

מלחמות בין מדינות למדינות, וחושבים שהכל טבע ומקרה ומזל, זה יותר חזק — לכן מתגבר, זה יותר חלש — לכן נכשל, באים חכמינו הקדושים, ומגלים לנו, שאין מלכות נוגעת במלכות חברה, ואין אדם נוגע בפה שמוכן לחברו; אין יכולים לקחת ממך כלום, ואם לוקחים ממך, סימן שאין זה שלך; אשר כל זה בכלל אכילת מצה, שזה מה שאנו צריכים לקבל על עצמנו כל יום ויום, וזה מה שאנו מקבלים על עצמנו בחג הפסח, חג החרות, ושמחים בשמחת החג. כי אז היא השמחה הכי גדולה, כי אנו אוכלים רק מצה, ואין חמץ בביתנו, איזה נעם ושמחה היא זו?! ומה זה מסמל? שאנו מאמינים רק בהקדוש-ברוך-הוא, ואף אחד אינו יכול לעשות לנו דבר בלי השגחת המאציל העליון. וכשיהודי חזק באמונה פשוטה כזו, אזי עובר על הכל. לזאת, בני ובנותי היקרים! בכל יום ויום עלינו לזכר את יציאת מצרים, כי בכל יום ויום אנו עוברים את השלב הזה של יציאת מצרים; עוברים את הכביש ועלולים להכשל בראיות אסורות, ולראות את הנאוף והזהמה והתועבה שמצויים ברחוב, ואף-על-פי-כן עלינו להחזיק מעמד, ולא להמשיך אחר יצר הרע של נאוף, אלא להסתכל על רוחניות חיות אלקות, ולידע שהכל רק לנסותנו ולראות — אל מי נסתכל ואל מי נפנה?! וכן יש לנו נסיון בכל יום לשמע דברי

אפיקורסים המדברים נגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד התורה, ואף-על-פי-כן איננו מטים אֶזֶן קשבת אליהם, אלא שומעים רק בקול התורה, מציתים רק לקול חכמי ישראל, ומה שהכלבים נובחים נגד חכמי ישראל, נגד חכמי התורה, נגד צדיקי הדור, אינו מענין אותנו, וכמו שכלב נובח ואינו מבינים את השפה שלו, ואומרים לו: תמשיך לנבח, כן אנו אומרים לכל האפיקורסים, הליצנים, הריקים ופוחזים: המשיכו לנבח, במילא איננו מבינים שפתכם; זוהי יציאת מצרים של כל יום ויום, שאנו מחיבים לצאת בכל יום ויום ממצרים, ולבוא אל הקדוש-ברוך-הוא, ולדבר אליו, וכל צרכינו לבקש רק מאתו יתברך. לזאת, בני ובנותי היקרים! הנה נכנס חג הפסח, חג החרות, עלינו לשמח מאד בחג הנפלא הזה, שאין עוד שמחה כשמחת חג הפסח; כי אין עוד שמחה כשמחת האמונה, בזה שיהודי שמח בהקדוש-ברוך-הוא, בזה שיהודי שמח עם המצוות, בזה שיהודי שמח עם האמונה הקדושה, זה מרחיב את דעתו, וממילא הוא יוצא מקטנות המחין שלו, ואף אחד בעולם אינו יכול לעשות לו דבר. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתחיל מהיום לזכר בכל יום ויום יציאת מצרים, ודיקא על-ידי-זה נזכה להתענג בזיו שכינת עזו יתברך.

ג.

תִּקְרָא הַשְׁמִיחָה בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם

בְּנֵי וּבָנוּתֵי הַיְּקָרִים ! כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם
הִיְתָה שְׁמִיחָה עֲצוּמָה, כָּלָם רָקְדוּ וְשָׂרוּ, וּכְשֶׁהִגִּיעוּ לַיָּם
סוּף, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָזַר לָנוּ, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,
וְעָבְרָנוּ דֶּרֶךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה, "אֲזַי יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת", שָׂרוּ שִׁירָה לַהוֹיָ"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ
שְׁמוֹ. וְכֵן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יֵשׁ לָנוּ קָרִיעַת יָם סוּף, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאַתְנָנוּ עוֹבֵר צָרוֹת וְיִסּוּרִים. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים עַל שְׁנֵי דְבָרִים, שֶׁהֵם קָשִׁים לְאָדָם כְּקָרִיעַת
יָם סוּף: א. קָשָׁה פְּרִנָּסָתוֹ שֶׁל אָדָם כְּקָרִיעַת יָם סוּף,
שֶׁאֲזַי הָיוּ קְטָרוּגִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמְרוּ הַמִּלְאָכִים:
הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְהֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה,
וְהִיָּה אֲזַי קָשָׁה מְאֹד מִחֲמַת הַקְטָרוּגִים, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא יִקְרַע אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם עַל כָּל
אָדָם וְאָדָם יֵשׁ קְטָרוּגִים, אִם מְגִיעָה לוֹ פְּרִנָּסָה אִם לֹא,
שֶׁזֶה כָּלֵל הַצָּרוֹת שֶׁעוֹבְרוֹת עַל בְּנֵי-אָדָם נְטוּלֵי פְּרִנָּסָה,
כְּמֵאמָרָם ז"ל (עֵינֵי שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לֹא, סִימָן יד): אִם הָיוּ
שָׂמִים אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים בְּכַף מֵאֲזָנִים אַחַת,
וְהָעֲנִיּוֹת בְּכַף שֵׁנִיָּה — הָעֲנִיּוֹת מְכַרְעֹת אֶת כָּל
הַיִּסּוּרִים. עַד כִּדֵּי כֶּף קָשָׁה לְאָדָם לְסַבֵּל עֲנִיּוּת. וְאָנוּ
עוֹדִים שֵׁשִׁשָּׁנָם כָּל-כֶּף הַרְבֵּה אֲנָשִׁים הַסּוֹבְלִים מֵעֲנִיּוֹת

ודחקות, אין להם צרכי החג, פשוטו כמשמעו, הם
 טובעים בחובותיהם, שקועים בבוץ של חובות,
 והנושים רצים אחריהם, איזה צער ומכאוב זה, שאין
 לאדם כסף לקנות לילדיו צרכים לחג — אכל
 ובגדים?! איזה צער ועגמת נפש זה, אילו בכיות
 ושברון יש לאדם, כשמגיע לעני כזה?! בשביל זה,
 קשה פרנסתו של אדם בקריעת ים סוף, כי בכל יום
 ויום יש עליו קטרוגים — אם לתן לו פרנסה אם לאו.
 ואדם נשבר לגמרי; כי העניות מעברת אותו על דעתו
 ועל דעת קונו (עין ערובין מא:), ונופל בקטנות המחין. עד
 שיש בני-אדם שהעני מביא אותם לכפירות
 ואפיקורסות, חס ושלום, לעזוב הכל ולברח אל פורקי
 על, וחושב כאלו ישועתו תהיה אצלם. כמו-כן יש דבר
 נוסף השובר את האדם: ב. קשה זיווגו של אדם
 בקריעת ים סוף; מסתובבים אלפי אלפים ורבי רבבות
 רוקים ורוקות, ואינם מוצאים זה את זה, איזה צער
 ויסורים הוא זה?! אשר אין עוד צער כצערו של רוק!
 אין צער כצערה של רוקה! אשר אינם מוצאים אחד
 את זולתו, ונכשלים בעברות חמורות, שזה הצער
 והיסורים הכי קשים, כי יש על האדם קטרוגים בכל
 יום — אם ימצא זיווגו אם לאו, כמו שהיה בעת קריעת
 ים סוף, שהיה קטרוג גדול על עם ישראל, עד שבא
 משה רבנו, וקרע לישראל את הים, וגלה ופרסם לכלם,

כִּי יֵשׁ פֶּה יַד הָיִי"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, יֵשׁ פֶּה עֲנִין
שֶׁל הַשְּׁגָחָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר,
שֶׁבִיעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם זָכוּ עִם יִשְׂרָאֵל לְגִלּוֹי נֹרָא וְנִפְלָא
כְּזֶה, עַד שֶׁזָּכוּ לְשִׁיר שִׁירָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁזֶּה
תִּקְוָה הַשְּׁמִימָה שֶׁהִיָּתָה לָעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה "שְׁמִימַת חַג
הַפֶּסַח", שֶׁעָלִינוּ לְשִׁמְחָה מְאֹד בַּפֶּסַח, שֶׁזָּכִינוּ לְצִאת
מִהַגְלוֹת. כִּי בְּרַגְעַ שֵׁשׁ לְאָדָם פְּרִנְסָה, בְּרַגְעַ שֵׁשׁ לְאָדָם
אִשָּׁה, עָלָיו לְהִיּוֹת הֶכִי מְאֹשֵׁר. וּמָה אָנוּ רוֹאִים? בְּכָל
יוֹם וַיּוֹם מִסְתַּוְּבָבִים מִלִּיּוֹנֵי אֲנָשִׁים רְצוּצִים וְשְׂבוּרִים,
מְדַכְּאִים בְּדַכְּאוֹן פְּנִימִי, אֵין לָהֶם פְּרִנְסָה, אֵין לָהֶם
שְׁלוֹם-בֵּית, וְלִמְעֻשָּׂה, אוֹמְרִים חֲכָמִינוּ הַקְדוּשִׁים (נְדָרִים
מֵא.): אֵין עָנִי אֵלָּא בְּדַעַת, עֲנִיּוֹת הָאָדָם הִיא רַק מִחֲמַת
שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת, כִּי 'דַּעַת קִנִּיתָ — מָה חֲסִרְתָּ', אִם יֵשׁ
לָךְ דַּעַת — לֹא חֲסִר לָךְ כָּלוּם, 'דַּעַת חֲסִרְתָּ מֵהַ קִנִּיתָ';
אֵין לָךְ כָּלוּם בְּלִי דַּעַת! לֹא הָעֲשִׂירוֹת קוֹבְעֶת, רַק
הַדַּעַת קוֹבְעֶת; אִם אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, אֲזִי נִדְבֵק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל צָרְכָיו מִבִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
יִתְבַּרֵּךְ, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ כָּלוּם בְּעוֹלָם רַק הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא. אָדָם זֶה הָעֹשֶׂי שִׁיר הֶכִי גָדוֹל, וַיִּתְּרֵם לְכָלֶם, כִּי
מִתִּי אָדָם עוֹזֵר לְזוּלָּת? כְּשֵׁשׁ לוֹ דַּעַת וְשִׁכָּל, כְּשֵׁשׁ לוֹ
הָאֲרֵת הַמִּחִין, לִידַע שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל,
אֲזִי עוֹזֵר לְזוּלָּת. לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם בְּקִטְנוּת הַמִּחִין
וּבְצִמְצוּם הַדַּעַת, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלּוּ יִקְחוּ מִמֶּנּוּ מִשְׁהוּ,

כָּאֵלּוּ הוּא אָבוּד, אָז תָּמִיד מִפְּחַד מֵהַזוּלָּת, חוֹשֵׁשׁ
מֵאַחֲרִים — מֵהַ יִגִּידוּ וּמֵהַ יֹאמְרוּ, וְאִינוּ רוֹצֶה לַעְזֹר
לְבָרִיּוֹת, אֲשֶׁר זֶה בָּא מִקְטָנוּת הַמִּחִין וְהַדַּעַת. כְּמוֹ-כֵן
מִדּוּעַ יֵשׁ מְרִיבוֹת בַּבֵּית? הֲלֹא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן
לָךְ מִתְּנָה, אִשָּׁה הִקְנוּ לָךְ מִן הַשָּׁמַיִם?! כְּמוֹ-כֵן לָמָּה
הָאִשָּׁה תִּהְיֶה בִצְעָר, הֲלֹא נָתַנוּ לָךְ מִתְּנָה — בַּעַל?!
וַיְכוּלִים לַחֲיוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם חַיֵּי גֶן-עֵדֶן מִמֶּשׁ, אִם אָדָם
מִכְנִיס אֶת הַשְּׂכִינָה בַּבֵּית, מִכְנִיס אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּתוֹךְ חַיּוֹ, אָזִי כָּל הַבֵּית מְשֻׁתָּנָה. וּמִדּוּעַ אִם-כֵּן יֵשׁ
כָּל-כָּף הַרְבֵּה מְרִיבוֹת בַּבֵּית? מַגְלוֹת מִצָּרִים, מִצָּרִים-יִם,
יִם-הַחֲכָמָה, הִינּוּ שֶׁהַדַּעַת בְּגָלוֹת. אָבֵל אִם נִקְבַּל עָלֵינוּ
אֶת דַּעַת הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, שְׂמֻגְלָה אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
אֵין בְּעֵינָה שָׁל שְׁלוֹם-בֵּית, אֲדִרְבָּה אָדָם נוֹתֵן שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁזָּכְהוּ עִם אִשָּׁה צַדִּיקָה,
וְהָאִשָּׁה מוֹדָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּתְּנָה בַּעַל צַדִּיק.
לְזֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה סח,
סִימָן ד') עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים סח, ז): "מוֹצִיא אֲסִירִים
בְּכוֹשְׁרוֹת"; מָאן דְּבָעִי — אוֹמֵר שִׁירָה, וּמָאן דְּלֹא בָּעִי
— בָּכִי; לְכָל אֶחָד נוֹתֵנִים זְוִיגוֹ, אִם רוֹצֶה — שָׂר
שִׁירוֹת, וְשֵׁשׁ וְשֵׁמֶחַ עַל נַעַם חֵלְקוֹ, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
נָתַן לוֹ מִתְּנָה — אִשָּׁה, וְהָאִשָּׁה שְׂמִיחָה, שֶׁהַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָהּ מִתְּנָה — בַּעַל, וְשְׂמִיחִים זֶה עִם זֶה,
וַיִּשְׂנֶה הִבְנָה הַדָּדִית. אֲשֶׁר זֶה הַשְּׂמִיחָה שֶׁהִיְתָה בַּעֲת

יציאת מצרים, שנתגלה לנו, שהכל ממנו יתברך. אבל מי שאינו רוצה לקבל את זאת — לא בעי, אלא בוכה, ורב כל היום עם אשתו ולהפך — האשה רבה עם בעלה, וצורחים וצווחים ומנבלים פיהם זה על זה ובוכים, אשר זו גלות מצרים — צמצום הדעת. וכן לגבי פרנסה, בני-אדם בוכים שאין להם פרנסה וכו', אשר זה בא מקטנות הדעת, וזה בכלל 'קשה זיוגו של אדם בקריעת ים סוף', 'קשה פרנסתו של אדם בקריעת ים סוף', אבל ברגע שזוכים להתקרב אל הצדיק האמת, שפותח לנו את הדעת, אזי כל החיים משתנים לגמרי. ומתחילים לראות את הקדוש-ברוך-הוא, לשמע את הקדוש-ברוך-הוא, מתחילים לשיר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא. וכך אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נו): לפי הרחבת הדעת, בן הפרנסה בנקל; אם אדם יודע שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, אינו דואג מפרנסה, ואינו נמצא בקטנות המחין, אדרבה עוזר לשני. וזה סימן שהוא בן אברהם, יצחק ויעקב, כי כל המרחם על הבריות סימן שהוא בן האבות הקדושים (עין ביצה לב:). וכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פט): הצדיק משיך כל השדוכים; כי ש"ד'ו'ף' ראשי תבות (מלאכי ב, ז): "כ"י ש'פתי כ'הן י'שמרו ד'עת ו'תורה יבקשו מפיהו"; כל אלו הרגקים והרגקות יכולים למצא זיוגם תכף-ומיד, אם לא יהיו

בְּרָרָנִים; הַצַּדִּיק יָכוֹל לְשַׁדָּכָם, וְעוֹסֵק בְּלִשְׁדוֹךְ בְּנֵי וּבָנוֹת
 יִשְׂרָאֵל, אֲבָל צָרִיכִים לְשִׁמְעַ בְּקוּלוֹ. הַצַּדִּיק מְשַׁפֵּיעַ
 פְּרֻנְסָה בְּשִׁפְעַ, אֲבָל צָרִיכִים כָּלִי לְקַבֵּל שִׁפְעַ הַצַּדִּיק.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְּקָרִים! תִּקְרָף הַשְׁמָחָה שֶׁהִיְתָה בָּעֵת
 יְצִיאַת מִצְרַיִם, אוֹתָהּ שְׁמָחָה יֵשׁ לָנוּ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,
 אוֹתָהּ שִׁירָה שֶׁשָּׂרְנוּ בָּעֵת קְרִיעַת יָם סוּף, אָנוּ שָׂרִים בְּכָל
 יוֹם וַיּוֹם. לְזֹאת כָּתוּב בַּזֹּהָר (זֹהָר חֹדֶשׁ בְּשַׁלַּח), שֶׁבְּכָל יוֹם
 וַיּוֹם שֶׁיְהוּדֵי שָׂר שִׁירַת הַיָּם, נִפְתָּחִים הַשָּׁמַיִם מִמַּעַל,
 וְכָל הַמַּלְאָכִים מְקַנְאִים בּוֹ, אֵיךְ בְּשָׂר וָדָם, טָפָה סְרוּחָה,
 מִסְתַּוָּבֵב בָּזָה הָעוֹלָם, וְזוֹכָה לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרָךְ
 שְׁמוֹ, יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וְזוֹכָה לְשִׂיר
 שִׁירָה, שֶׁהֵם אֵינָם זֹכִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְּקָרִים!
 בָּאוּ עֲכָשׁוּ מִפֶּסַח הַזֶּה לְהַכְנִס בְּשְׁמַחַת הַחֵג וְלִשְׁמֹחַ
 בְּמַצּוֹת הַחֵג, נֹאכַל רַק מַצָּה, וְנִשְׁמָר מִחֻמֵּץ — חֻמוֹץ
 הַמַּחַ, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לָנוּ שׁוּם קִשְׁיּוֹת עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 וְעַל הַצַּדִּיק, כְּמֵאמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן
 נב), שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד קִשְׁיּוֹת עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְכֵן יֵשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד קִשְׁיּוֹת עַל הַצַּדִּיק, וְאַשְׁרֵי
 הָאָדָם שֶׁאֵין לוֹ קִשְׁיּוֹת לֹא עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא
 עַל הַצַּדִּיק, וּמִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 וּבְאַמוּנַת חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל, צַדִּיקֵי הַתּוֹרָה, חֻכְמֵי הַדּוֹר,
 הַמְּגַלִּים אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁדִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה
 לְגֻאֲלָהּ. יַעֲזְרֵנוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנִּזְכָּה לְשְׁמַחַת חַג

הפסח, ונשמח מאד בַּחג הזה, ונמשיך שמחה זו לְכָל השנה, ובְּכָל יום ויום נרגיש שאנו יוצאים עֲתָה ממצרים, ומקבלים אֶת התורה על-ידי משה רבנו, שהוא הצדיק שבְּכָל דור ודור, שהם חכמי ישראל, שרק אליהם אנו מצוים לשמֹעַ, וזו תהיה הגאֻלה.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!